REKREACIJSKA RUTA

Palić 1
Jedrenje, veslanje, biciklizam, ribolov, pedaline, sportovi na plaži , tenis, klizanje, sankanje, hokej
Palić je bio sportski centar još u 19. Veku, kada je Lajoš Vermeš organizovao 1880 god. sportske igre, „Palićku olimpijadu", 4 godine pre zvaničnih modernih olimpijskih igara. Deo asfaltirane biciklističke staze je vidljiv i danas. Prvi teniski tereni izgrađeni su na prostorima paličkih vila. Tenis klub Palić je osnovan 1878. god. u šumi Velikog parka. Danas je Palić sportsko-rekreativni centar, sa mnogim terenima, sportskim manifestacijama, sportovima na vodi. Turistička Organizacija Grada Subotice - Info Centar Palić. Adresa: Park Heroja 13, Palić Tel. + 381 (0)24 753 111
www.visitsubotica.rs

Kelebija – Ergela Kelebija - jahanje, vožnja zapregama 2
Ergela Kelebija bavi se uzgojom konja za zaprežni sport i za dresurno jahanje. Od 1995. god. učestvuje na smotrama i takmičenjima zaprega, na kojima prezentuje lipicanere sa Kelebije. Aktivan je Konjički klub „FAVORY" u čijem sklopu se nalazi škola jahanja. Organizovano se održavaju individualni i grupni časovi za početnike i za iskusne jahače. Na ergeli postoji muzej fijakera i konjske opreme. Za posetioce se organizuju šetnje dvopregom ili saonicama kroz Kelebijsku šumu. Adresa: Put Edvarda Kardelja 437, Kelebija. Tel. + 381 (0)24 789 034 **web: www.lipicaner.com**

Šupljak – Furioso Park Avanture jahanje, vožnja zapregama, veštačke stene 3
Adrenalin park Furioso, iskusnim jahačima pruža mogućnost da se bave rekreativnim terenskim jahanjem, a deci da se voze fijakerom, posmatraju uobičajene domaće životinje, zabavljaju se na spravama u adrenalin parku. Park je uređen u etno stilu i ima mali muzej, gde su izloženi alati starih zanata, stari kuhinjski pribor, ostali seoski rekviziti. U parku se nalazi i seoska kuća tipične gradnje za to podneblje, gde se održavaju razne manifestacije, obuke, tematska predavanja. Adresa: Arpada Kostolanjija 40, Šupljak. Tel. +381 (0)63 839 6682 **www.furioso.rs**

Ludaško jezero – ribolov 4
Ludaško jezero je nastalo za vreme ledenog doba pod uticajem vetra i staro je milion godina. Jedno je od najočuvanijih jezersko-barskih ekosistema u stepskoj zoni u Evropi. Centar je biološke raznovrsnosti za retke, endemične i reliktne biljke. Uvršteno je u spisak Ramsarskih područja. Ludaš je i ornitološka stanica.U jezeru živi oko 20 vrsta riba, srebrni karas i zaštićeni čikov.Sportski ribolov je dozvoljen na nekim delovima jezera. Postoji edukativna pešačka staza na delovima jezera i kamp ljubitelja prirode za decu, na Vizitorskom centru. JP Palić-Ludas. Adresa: Kanjiški put 17, Palić. Tel. +381 (0)24 753 121 **www.palic-ludas.rs**

Subotička peščara i šume – pešačenje 5
Današnji izgled Subotičke peščare, nastao je tokom velikog pokretanja peska izazvanog preteranom ispašom. Krajem 18. veka počinje plansko pošumljavanje peščare. Danas je to mešavina šume, stepe i močvare, a obale rečice Kireš, određuju ovu oblast kao najugroženija staništa peščarsko-stepskih vrsta u Evropi. Postoji pešačka tura koju vodi planinarski klub. U peščari živi pod zemljom slepo kuče zaštićena vrsta, koja se vrlo retko viđa. Planinarski klub Spartak, Subotica.
Adresa: Park Ferenca Rajhla 11, Subotica. Tel. +381 (0)64 1611 825
www.suplaninari.org.rs

Mali Iđoš – Salaš Katai - jahanje, vožnja kočijom i zapregama, trim igralište za decu, pešačenje 6
Rekreativni raj i škola u prirodi za decu. Na prostoru salaša nalazi se amfiteatar, više dobro opremljenih i bezbednih igrališta, kao i seosko dvorište sa domaćim životinjama. Organizuje se jahanje konja i magaraca, vožnja kočijom sa konjskom zapregom, izrada ručnih radova raznim tehnikama, pešačke ture, prikupljanje lekovitih biljaka, zimi klizanje i sankanje. Adresa: Salaš 64, Sivački put, Mali Iđoš. Tel. +381 (0)24 731 222 **web: www.katai.rs**

Martonoš - Salaš Tandari-ribolov 7
Ruralni ambijent za odmor i rekreaciju i centar za slobodno vreme. Fishmania jezero je raj za ljubitelje prirode i ribolova, gde se love šarani rekorderi. Salaš pruža mogućnost gostu da isproba svoje kulinarsko umeće u stilski izgrađenim objektima za kuvanje, pečenje. Organizuju se izleti čamcem na Tisi, izleti brodom na Tisi do Segedina, poseta muzeju korpara u Martonošu, pešačenje stazama zdravlja, posmatranje živog sveta u ambijentu salaša. Salaš Tandari. Adresa: Slatina 2, Martonoš. Tel. +381 (0)63 748 8149 **www.salas-tandari.com**

Bačka Topola, Zobnatičko ili Bačkotopolsko jezero - ribolov, kupanje, vožnja čamcima, pešačenje, biciklističke staze 8
Veštačko jezero je napravljeno 1976. godine u dolini rečice Krivaje. Primarni zadatak jezera je akumulacija i navodnjavanje poljoprivrednih površina, ali je postalo i turistički posećeno, jer ima najkvalitetniju stajaću vodu u Vojvodini, pod režimom zaštite. Jezero je bogato šaranom, smuđem, amurom, somom i ostalom belom ribom, za sportski ribolov. Organizuju se takmičenja u plivanju na otvorenim vodama. Turistička organizacija Bačke Topole.
Adresa: Glavna br. 12, Bačka Topola. Tel. +381 (0)24 711 020.

Ergela i turistički cenatar Zobnatica 9
Regionalni park zaštićene prirode Zobnatica pruža mogućnosti jahanja, lova i ribolova. Zobnatica je centar konjarstva i konjičkog sporta. Poznata je po ergeli sa tradicijom odgoja rasnih konja, koju je podigao 1779 godina Bela Vojnić. Nudi turističko jahanje, školu jahanja, vožnju fijakerom. Uz ergelu je smešten i hipodrom sa pokrivenim manježom, muzej konjarstva, galerija slika, kaštel porodice Terlei koji je danas preuređen u hotel. Slavna grla, veliki pobednici trka su bili: Kazanova, Jadran II, General Žitko, Prospektor. Adresa: Subotički Put bb, Zobnatica. Tel. +381 (0)24 715 842,
www.zobnatica.rs

Senta-smotra balona, rekreativno kajakarenje, kupanje, vožnja čamcima, skijanje na vodi, ribolov 10
Sportska atrakcija je manifestacija „Festival balona". To je smotra toplo-vazdušnih balona, sa učesnicima iz zemlje i inostranstva, početkom septembra meseca. Na Tisi postoji uređena plaža i improvizovani kamp, ribolovni revir sa bogatstvom ribe, mogućnost vožnje kajakom i čamcem. Sportski centar sa igralištima i bazenima, sportska novootvorena sportska hala sa svim udobnostima koja ima moto „bavimo se sportom srcem i dušom".
Adresa: Narodna Bašta Senta **www.sportskahalasenta.rs**

EKO RUTA

Lesna zaravan od Dunava do Tise 1
Les je sedimentna stena planinskih masiva koji okružuju Karpatski basen. U slojevima lesa se nalaze kopneni puževi i kosti drugih životinja iz ledenog doba (mamuta, runastog nosoroga, irvasa, polarne lisice, polarnog zeca). Kopneni les je nastao akumulacijom eolske prašine. Žućkaste je boje, zato je i zovu žuta zemlja. Glinovita žuta zemlja koristila se za izradu cigala i u regionu postoje mnogi napušteni otkopi, gde se mogu razlikovati slojevi prohujalih geoloških vremena. U Malom Iđošu nalazi se najviši lesni odsek. Na strmim liticama sa razvija vegetacija koja je u srodstvu sa istočnim polupustinjama.

Zobnatica, Panonija, Krivaja 2
Na lesnoj visoravni postoje tri zaštićena prirodna dobra, obuhvataju šume, parkove i livade bivših dvoraca, bačkih veleposednika porodice Vojnić i Fernbach. To su park prirode Zobnatica, Panonija, i delovi rečice Krivaje. Rariteti faune su kolonije tekunica koji se nalaze u dolinama rečice Krivaje. Odliku reljefa predstavlja smena lesnih brežuljaka i depresija. U tzv. Bećarskoj dolini, nalazi se najveći broj bioloških rariteta. Sa visokih jezerskih obala zobnatičkog-bačkotopolskog jezera, pruža se najlepši vidik, predela i pejzaža u Severnoj Bačkoj.

Kapetanski rit 3
Kapetanski rit je najveći kompleks slatina Severne Bačke. Šaranski ribnjak Kapetanski rit je nastao 1953 godine na mestu nekadašnjih slatinskih bara, močvara i pašnjaka. Tu se uzdiže impozantni masiv Bačke lesne visoravni iz koje poniru izvori pitke vode koju koriste na rasutim salašima. Danas je najznačajnije vodeno stanište ptica gnezdilica i selica. Zabeleženo je preko 200 vrsta ptica. Vožnja konjskim zapregama po livadama pruža jedinstveni osećaj slobode. Jedina uzvišenja nizije su kurgani, gomole koje su izgradili stepski nomadi pre 2000 god. Na livadama sakuplja se kamilica, najznačajnija lekovita biljka.

Dolina reke Tise 4
Reka Tisa spada u nasporije reke na svetu, objedinjuje vodotoke Karpatskog basena, najdublja tačka panonske ravnice. U šumama potisja živi mala polpulacija divlje mačke (Felis sylvestris). Na visokim stablima gnezde se: siva čaplja, gak, mala bela čaplja, žuta čaplja, solitarna crna roda. Jedinstvena prirodna vrednost reke je "Tiski cvet" (Palingenia longicauda), poznat kao najveća vrsta vodenih cvetova u Evropi. Prisustvo P. longicauda je indikator čiste i nezagađene vode. Izumrli su u mnogim evropskim zemljama i mogu se naći samo u Srbiji i Mađarskoj na reci Tisi.

Kamaraš 5
Park prirode Kamaraš obuhvata kompleks vlažnih staništa. Posebno je značajna fauna vilinih konjica od kojih se izdvaja plavooki vilin konjic. Park, šuma i jezero služe kao refugium vrstama poljskog jasena na tresetnoj podlozi koje su uništene na drugim mestima. Od flornih elemenata izdvaja se flotantnua testerica Stratoides aloides, jedino poznata zejednica. Od sisara prisutna je vidra, veverica i kuna belica. Pored ruševina starog zamka nalazi se česma, arteški bunar sa mlakom lekovitom vodom. Tu je često boravio i čuveni kompozitor Bela Bartok.

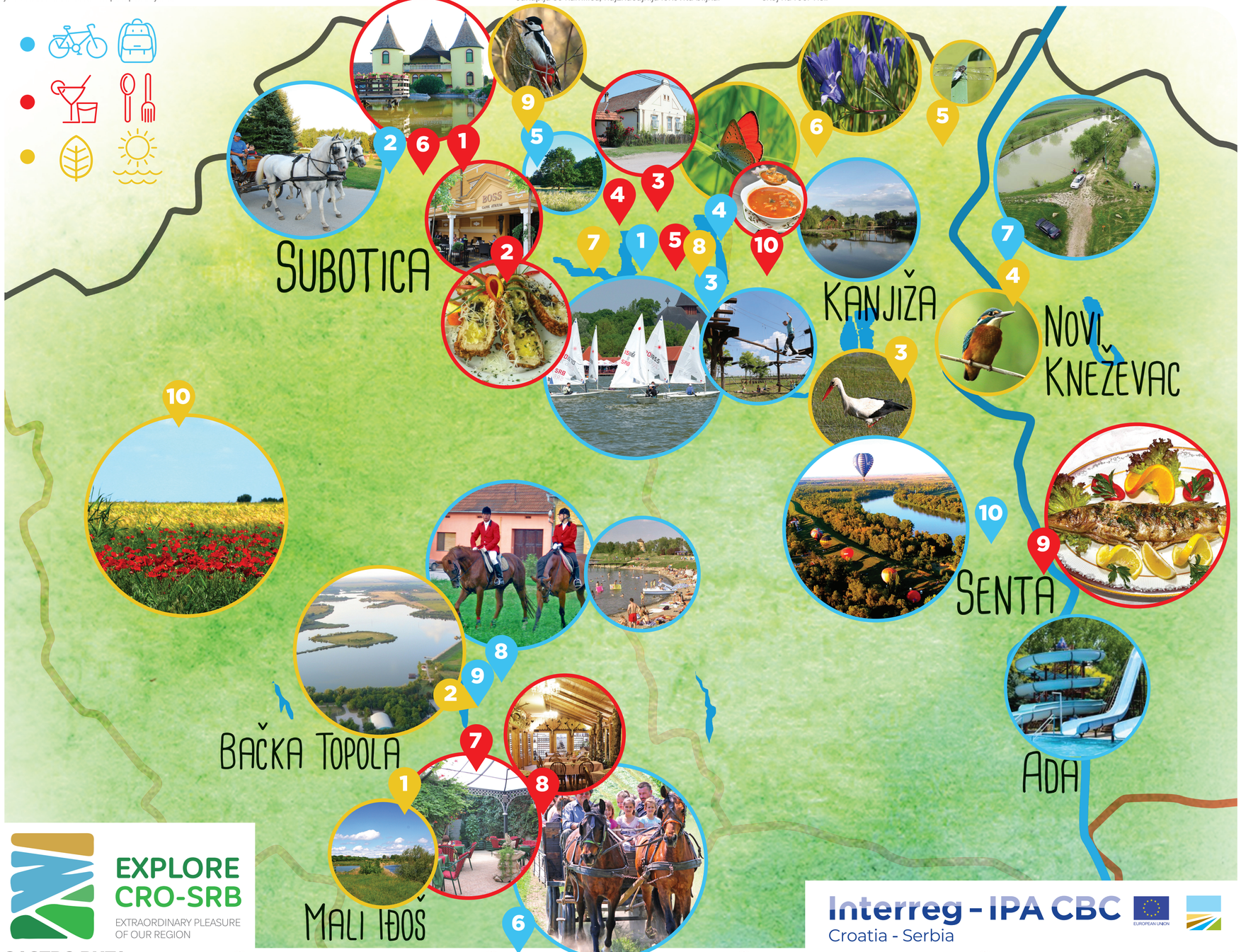

EXPLORE CRO-SRB
EXTRAORDINARY PLEASURE OF OUR REGION

Interreg - IPA CBC
Croatia - Serbia

GASTRO RUTA

Boss Caffe, Subotica 1
1986. u Subotici je otvorena, ispred svog vremena, Boss picerija. Moderan koncept, upečatljivo ime, postalo je prepoznatljivo. Danas je Boss Caffe jedan od zaštitnih znakova Subotice, kultno mesto, gde dolaze gosti svih generacija. Ugostili su brojne poznate ličnosti, ali sve goste dočekuju izuzetnim kvalitetom usluge. Kada je poznati slikar Ljuba Popović, koji je živeo u Parizu, pristao da svoju prvu izložbu posle mnogo godina otvori u Galeriji savremene umetnosti u Subotici, njegovo uslov je bio: "Dobro, može izložba, ali posle idemo u BOSS!" Adresa: Matije Korvina 7-8, Subotica. Tel. +381 (0)65 655 11 11 **www.bosscaffe.com**

Restoran Gurinović, Subotica 2
Restoran Gurinović ima veliki izbor najboljih domaćih voćnih rakija i vina, a služe se stara gotovo zaboravljena jela ovog kraja. To su jela kojih će se gosti uvek sećati sa nostalgijom: prisnac, supa od morke, palačinke sa makom i višnjama, kuvane kolenice sa renom i podvarkom, teleći perkelt. Jedan od najboljih klasičnih restorana u ovom delu Srbije, u koji dolaze strani državnici. Na kraju obroka desert kojim kuća časti su gomboci sa makom. Restoran poseduje posebnu reprezentativnu sobu sa „Herendi" porcelanom u enterijeru. Adresa: Bajski put 32, Subotica. Tel. +381 (0)24 554 934 **www.gurinovic.com**

Majkin salaš, Palić 3
Stari vojvođanski salaš je postao mesto okupljanja ljudi uz čašicu dobrog pića, izvornu tamburašku muziku i tradicionalna jela. Gurmani uživaju u krompirači, telećem perkeltu, pevčijem paprikašu, salašarskom pasulju, ovčijem paprikašu, svinjskim papcima, pečenoj patki. Sladokuscima se služe fanci, domaće štrudle i kompoti. Nudi se vino od jabuke, domaće rakije od dunje, šljive, jabuke. Na imanju se nalazi šaranski ribnjak, bazen, sportski tereni, ergela konja, muzej poljoprivednih alata na otvorenom.
Adresa: Jožefa Atile 79, Palić. Tel. +381 (0)24 753 276
www.majkinsalas.rs

Gostiona Abraham, Palić 4
Prvu gostionicu je otvorio Jožef Abraham još 1939. godine, za uzgajivače voća i povrća koji su nosili svoju robu na pijacu. Restoran vodi četvrta generacija porodice. Jela se pripremaju po starim porodičnim receptima. Ferenc Abraham, 50-tih godina prošlog veka, je rekao da restoranu ne treba živa muzika, jer muzika restorana je sviranje kašika i viljušaka. Nadaleko su poznata jela: perkelt, gulaš, škembići, riblji paprikaš, tiski som i smuđ, palačinke sa prelivom od narandži. Adresa: Horgoški put 132, Palić. Tel. +381 (0)24 755 012
www.abraham.rs

Čarda Kapetanski rit, Palić 5
Čarda Kapetanski rit, nastala je iz želje, da se pruži pravi riblji obrok od sveže pripremljene ribe iz sopstvenog ribnjaka. Gosti će uživati u jelima: riblji čvarci, riblja pašteta, filirana riblja čorba uz testo sa sirom i pečenom slaninicom. Restoran je na samoj obali Palićkog jezera, odakle se mogu posmatrati predivni zalasci sunca. Opuštanje postaje kompletno uz vina sa Subotičko – horgoške peščare. Adresa: Palić, Muški štrand bb.
Tel. + 381 (0)24 602 602
www.carda.kapetanskirit.com

Selevenjske pustare 6
Selevenjske pustare - specijalni rezervat prirode čija je osnovna karakteristika raznovrsnost staništa i vegetacije na malom prostoru. Izuzetno florističko bogatstvo sa značajnim brojem najugroženijih vrsta flore Srbije i Evrope. Ritski krečnjak je jedinstvena tvorevina severne Vojvodine. Slične sedimentne formacije sreću se samo na još nekoliko destinacija širom sveta. Niska travna vegetacija na staništima peščarskog, stepskog, slatinskog i livadskog karaktera je jedinstveni botanički i ekološki fenomen. Neke vrste su od globalnog interesa za očuvanje biodiverziteta.

Ludaško jezero 7
Zaštićeno prirodno dobro SRP Ludaš, Ramsar-najviši stepen zaštite, predstavlja kompleks vlažnih i vodenih staništa. Na malom prostoru mogu se videti slatinske močvare, vlažne livade i rečna dolina rečice Kireš. Jezero predstavlja i evropski koridor ptica, na putu u toplije krajeve. Idealni lokalitet za posmatranje ptica. Na severnoj obali jezera se nalazi edukativna staza. Na vlažnim, zaslanjenim livadama raste jedna od divljih orhideja, veliki kaćun (Orchis laxiflora subsp. palustris). Barska kornjača najmasovnije je zastupljena u Ludaškom jezeru. Ornitofauna sastoji se od 238 registrovanih vrsta i oko 90 vrsta gnezdarica.

Park prirode Palić 8
Jezero Palić predstavlja akumulaciju atmosferskih voda, priliv izdanskih voda iz pravca severne obale. Spada u tipična panonska, plitka, stepska jezera. U Parku Prirode nalazi se velika raznovrsnost ukrasne dendroflore, uz određene elemente arboretuma. Najvrednija staništa su takozvana "Pticija ostrva" u okviru drugog sektora jezera. Danas se na ostrvu nalazi mešovita kolonija čaplji i kormorana a prvi stanovnici su bili obični galebovi. Za samo nekoliko godina formirala se jedna od najvećih kolonija ptica Panonske nizije. Za „Bird Watcher-e" izgrađene su posmatračnice, iz kojih se mogu posmatrati i fotografisati ptice.

Subotička peščara 9
Svojevrsna odlika Subotičke peščare je prisustvo specifičnog mozaika staništa u kom se peščarske i stepske čistine, prepliću sa zasadima bagrema i bora, autohtonim hrastovim šumama, manjim oazama šuma bele i sive topole, kao i iskonskim tresetnim ekosistemima. Na mestu nekadašnjih voćnjaka sada u miru i u sigurnosti živi endemski sisar, glodar, koji se zove slepo kuče i najređi je sisar u Evropi. Mala populacija je ostala u blizini granice i u susednoj Mađarskoj.

Tavankut, Čikerija 10
Najveće površine Peščare pokrivaju eolski peskovi predstavljeni žutim, beličasto-žutim i ukršteno-stratifikovanim peskom. Na severu, duž državne granice, nailazi se na zadnje ostatke peščarsko-stepske vegetacije sa očuvanim staništima šuma hrasta lužnjaka. U Tavakutu do nedavno je radila istraživačka stanica koja je pratila pre svega, kretanje peska. Organizuju se vožnje po hrastovim šumama, tradicionalnim konjskim zapregama.

Restoran Hedera, Hajdukovo 10
Restoran se nalazi u Hajdukovu, i u vlasništvu je porodice Remete koja se od 1992. godine bavi ugostiteljstvom. Dugogodišnje iskustvo garancija je perfektne harmonije ukusa. U restoranu koji se bavi i keteringom obavezno je zakazivanje. Adresa: Omladinskih brigada 19, Hajdukovo. Tel. +381 (0)24 758 232, +381 (0)61 150 9772
www.alaska-hedera.rs

Restoran Papuli, Senta 9
Restoran Papuli je u ponudi ugostiteljstva Sente već 40 godina i poznat je po ribljim specijalitetima: smuđ i som na žaru, filirana riblja čorba. Drugi specijaliteti su: ćureće meso, pohovani mozak, pileća džigerica u slanini, cigansko pečenje, ovčiji paprikaš, egzotična jela-meksička piletina, roštilj na vulkanskom lava kamenu. Vina su iz okolnih vinarija. Vikendom gosti mogu da se zabave uz živu evergrin muziku. Njihov moto je: sve važne stvari su lepše pored lepo postavljenog stola. Adresa: Poštanska 46, Senta. Tel. +381 (0)24 811 651.
www.papuli.info

Capriolo, Bačka Topola 8
Porodica Brindza za mnoge je poznata po fabrici bicikala „Capriolo" i vinariji a tako se zove i njihov restoran. Vinogradi se nalaze 15km udaljeno od podruma na Telečkoj visoravni, predeo poznat po lesu i podrumima uklesanim u lesni sediment. Restoran služi sopstveno vino, specijalnu domaću rakiju dudovaču i jela od divljači: paprikaš od srnetine, gulaš od srnetine, pačije pečenje, dimljenu pečenu kolenicu, goveđi gulaš sa noklicama, hladne nareske. U vrtu je veštačko jezero, stogodišnji dud. U enterijeru dominira drvo. Adresa: Salaš 246, Bačka Topola. Tel. +381 (0)24 712 055.
www.capriolotlu.rs

Restoran Gurman, Bačka Topola 7
Restoran GURMAN ima porodičnu tradiciju dugu 32 godine i vodi ga već treća generacija. Poznati su i po brzim jelima sa roštilja koja idu uz pivo. Pivnica ima veliki izbor točenog i flaširanog piva. Okružen je prirodnom vegetacijom gradskog parka. U blizini se nalazi centar grada, kulturno-istorijski spomenici i teniski teren za rekreaciju.
Adresa: Petefi Brigade 8, Bačka Topola.
Tel. +381 (0)24 714 873.
web: www.gurman.in.rs

Restoran Vila Majur, Kelebija 6
Restoran Vila Majur je građen u stilu gazdinskih kuća sa poljskih imanja ovog kraja, zvanih majur, sa zgradama u kojima su se odvijale poljoprivredne aktivnosti. Restoran je dobitnik više zlatnih medalja na takmičenjima za turizam i ugostiteljstvo, saveznog i republičkog ranga. Petkom i subotom goste zabavlja tamburaški ansambl. Poznata su jela: pastrmka na žaru, husarski zalogaji na maču, krem čorba od šampinjona, francuska supa od luka, tatar biftek, flambirana mesna jela. Adresa: Put Edvarda Kardelja 445, Kelebija. Tel. + 381 (0)24 646 646.
www.vilamajur.com